

PAGIRIAMASIS ŽODIS NAIVUMUI

Į šį klausimą būtų galima atsakyti vienu sakiniu: noriu matyti tokį Seimą, kuriame mūsų bendrus reikalus spręstų ir tvarkytų ne egoistai, o altruistai. Tik tokių deputatų šiandien ir reikia vidinių bei išorinių prieštaravimų draskomai tautai. Deja, mūsų Aukščiausiojoje Taryboje jų ne tiek jau daug. Kas bent kartą pasiklausys per radiją ar televiziją tenai vykstančių debatų, na, sakysim, kad ir dėl desovietizacijos įstatymo, negalėjo susilaikyti nepasakęs: „Na ir Babelio bokštas!“

Kodėl taip kritiškai ir minoriskai pradedu? Iš dalies, be abejo, todėl, kad ir pats sutikau būti įtrauktas į vieną tokį didelį kandidatų į deputatus sąrašą. Žinoma, sutikau labai nenoriai, ilgai negalėdamas apsispręsti. Ir ne vien dėl to, kad jau esu nebe pirmos jaunystės, kad esu įsitikinęs - ir tą įsitikinimą ne kartą reiškiau tiek žodžiu, tiek ir raštu, - jog bet kokia valdžia žmogų gaudina, o deputatas vis dėlto yra šioji tokia valdžia, kadangi gali pats pulkti arba organizuoti puolimą kur kas efektyviau ir lengviau negu paprastas pilietis. O veikiausiai tas kritiškumas kyla iš to, kad pats savęs valdžios struktūrose, kaip dabar įprasta sakyti, nemačiau net ir košmariškiausiuose sapnuose.

Taigi, kaip jau minėjau, ilgai galvojau ir svarsčiau ar duotis įtraukiamam į tą daugiamandatį sąrašą, ar ne. O apsispręsti, rasi, padėjo pačios tikrovės analizė. Žvelgi į tą tikrovę, analizuoji ją, matai, kaip be ceremonijų ir gallesčio apsakami, apvagiama ir dezorientuojami žmonės, kaip vėl veržiasi į valdžią tie, kurie turėtų daugiau poilsiauti negu vadovauti, kaip vis didesnė ir kraupesnė nevilts, bejėgiškumas apima visuomenės narius ir t.t.

Ir ne tik tikrovės analizė apsispręsti padėjo, bet ir paprastas blaivus žvilgsnis, metastas į sunkų mūsų Nepriklausomybės gimimą ir dar sunkesnį jo įtvirtinimą. Na kad ir... Argi ne keista ir skaudu, kai, tarkim, sužlugdomas gegužės referendumas, kurio svarbiausias tikslas buvo sudaryti elementarias sąlygas tam, kad žmogus savo nepriklausoma tapusioje valstybėje galėtų gyventi ir dirbti nesibaimdamas dėl rytojau, kad pilietis, panūdęs surasti teisybę, iš tikrųjų ją rastų, kad užsienio investitoriai žinotų, jog įdeda kapitalą įstatymus pripažįstančioje valstybėje, kad svetima armija greičiau išsidangintų, kad...

Juk negali likti žmogus abejingas, matydamas, kaip sužlugdomas referendumas, kurio pagrindinis tikslas buvo ne įvesti Lie-

tuvoje autokratinį režimą, o trenkti per nagus vagiui, pasikėsinusiam į visuomenės turta, pažaboti kyšininką, sugėdinti demagogą ir melagį, patupdyti už grotų prievartautoją ar sukčiū... Argi gali tylėti, kai regi, kaip boikotuojami ten, parlamente, be galo visiems reikalingi, svarbūs įstatymai, kaip savivaliauja kai kurie bankininkai, intrigantai, komersantai, mafiozai, muitininkai?..

Visa tai regi, dedies į galvą ir į širdį, kol nejučiom pats sau pasakai. O tu? Tu pats kodėl dar vis stovi, anot Vytauto Žalakevičiaus filmo, po medžių? Pamėgink! Išdrįsk! Na tegul ir dėl to, kad pats sau ir kitiems įrodytum, jog ne visus valdžia gali sugadinti, jeigu ji, ta valdžia, balandžiu ar ereliu kada nors nusileistų ant tavo pečių. Eksperimentas? O kodėl ir ne? Nei tu pirmas, nei paskutinis. Juk kiek čia dar seniai gyveno toks prancūzas Lui Pasteras, kuris net nuo pasiutligės išrastus vaistus pirmiausia išbandydavo ant savo nuosavo kūno. Ir kodėl? O todėl, kad negalėjo būti abejingas.

Ak, tasai abejingumas! Deja, jo, to abejingumo, dar be galo daug mūsų gyvenime. Ypač liūdna jausti ir matyti, kaip šia bacila užsikrėtęs mūsų jaunimas. Tas jaunimas, kuris visais laikais ir visose pasaulio šalyse buvo toks jautrus neteisybei, įstatymo pažeidimams, žmogaus orumo paneikinimui. O nūnai? Argi daug matysi jaunų veidų - moksleivių ir studentų - suėjimuose ar tarybose, kur aptariamas ar sprendžiamas tautos likimas? Net prie balsavimo urnų daugelis jų nesivargina prisitrinti. Jiems kur kas geriau patinka ahdėjusiems garkoti prie alaus bokalo, spoksoti video salėje ar triukšmauti roko muzikos garsuose.

Kaip su juo, tuo abejingumu, kovoti? Dėl to visiems verta palaužyti galvas.

Visi mes laukiame ir kartu nelaukiame tų spalio rinkimų į Lietuvos seimą. Laukiame, dairomės, nervinamės, įtarinėjame... Daugelis laukia tų rinkimų it kokio stebuklo, kuris ilgam išspręstų ne vieną uždevinį, nors puikiai žino, kad stebuklų mūsų išgudrėjusiame ir supragmatėjusiame pasaulyje jau nebebūna. Nebus ir šį kartą. Dar ne vienerius metus roposime iš tos gličios duobės, į kurią mus įstūmė brandus socializmas. Beje, nebuvo to stebuklo ir 1988 metų vasarą, kai visi mes pajutome, kad ne tik dar nesuprovome kartu su pūvančia imperija, bet ir sugebame iškelti ir parodyti visam pasauliui savąsias vėliavas. Mes tada ką tik buvome atsipeikėję nuo to, kas mus ištiko. Buvome netekę kone ketvirty-

dalio savo žmonių. Tad argi galima laikyti stebuklu, jei ant laisvės aukuro reikėjo paaukoti tiek gyvybių? Tik gaila, kad ši hekatomba dar mūsų nepamokė - mes vėl kartojome savo senąsias klaidas. Žodžiu, visa mūsų tautos tragiška istorija dar netapo mums tuo, kuo turėjo tapti. Tai liudija ne tik tarpusavio rietenos, nesantaika, bet ir nenoras matyti to, kas turėtų mus vienyti. O vienyti mus pirmiausia turėtų bendras likimas ir atkaklus laisvės siekis. Jeigu šiandien iš kapo prisikeltų mūsų tautinio atgimimo patriarchas daktaras Jonas Basanavičius, jis tikriausiai pasakytų, kad mes, ignoruodami istorijos pamokas, elgiamės kaip maži vaikai. Ir jis būtų teisus.

Ne, kažko ypatingo iš būsimojo seimo aš nesitikiu. Vėl veikiausiai viskas klostysis po senovei. Tik gal kiek aukštesniu, kiek rafinuotesniu būdu. Ir tai liudija ne tik kartą neįsisąmoninsime, kad pagrindinis mūsų blogis, anot Stasio Šalkauskio, yra „monstrualus pavydas, nepakenčias prasikišimo į priekį tikrų asmenybių“. Štai kas užnuodija kiekvieną mūsų rimtą darbą ir gerą sumanymą! O sovietai per tą savo valdymo pusšimtį metų viską darė, kad mus demoralizuotų, suskaldytų, persunktų neapykanta, atpratintų dorai dirbti.

Mes turėtume suprasti ir tai, kad tol, kol neišmoksime rimtai dirbti, ne tik neįeisime į taip geidžiamą Europą, bet ir vėl galime pragaryti Lietuvą. Todėl naujasis parlamentas turėtų viską daryti, kad atstatytų pagarbą darbui, dorai, sąžiningumui, ir didinti žmogaus atsakomybę už kiekvieną savo poelgį ar veiksmą.

Kokių deputatų mums reikia? Žinoma, visokių visokiausių: dorų, darbščių, kompetentingų, supratingų, išmintingų, gražių, veiklių, vikrių, o ypač - sąžiningų, kurie niekad nesumaišytų savo kišenės su valstybės kišene.

Labai norėčiau ir kad būsimeji Lietuvos seimo deputatai ryžtingai pasakytų NE vagims, sukčiams, mafijai, žudikams, prievartautojams, korupcijai, tėvynės išdavikams ir t.t.

O bene geriausia būtų, kad būsiamajame seime susiburtų kuo daugiau drąsių, „naivių“ idealistų, kuriems kur kas svarbiau pareiga, darbas, o ne užmokesis už jį, ir kurie šventai tiki, kad pasaulis vystosi aukštyn kylančia linija. Tai padėtų jiems ir labai sunkią sau bei tautai valandą nenuleisti rankų.

Bet kaip sunku būti naiviam, kai tau jau stuktelėjo septynios dešimtys metų.
Vilnius, 1992.09.29

➔ kas turi daugiausia šansų laimėti šiuose rinkimuose?

- Mano nuomone, balsų daugumą pasidalins Sąjūdis ir LDDP. Aš labai norėčiau, kad laimėtų Centro judėjimas. Ir pats, be abejo, už jį balsuosiu.

- Kokios galimybės Centro judėjimui laimėti?

- Centro judėjimas turi daug perspektyvų, nors vargu ar šiuose rinkimuose surinksime daug balsų. Paprasčiausiai mes ir dėl objektyvių, ir dėl subjektyvių priežasčių pavėlavome kurti šį judėjimą. Į šį judėjimą mes atėjome kartu su Sąjūdžiu, bet dabar renkamės šiek tiek kitą kelią, negu siūlo dabartinis „Sąjūdis“.

- Jums turbūt teko skaityti apie save daug prasimanymų ir nepamatuotų kaltinimų, matyti plakata, kur Jūs vaizduojamas šėtono šešėliu ir didžiausiu dvasininkų kankintoju. (Nors ir labai norėjau, taip ir nepasisekė sužinoti nei plakato autoriaus, nei jo leidėjo). Monsinjoro Svarinsko žodžiais tariant: „Ir savo geriausia draugui, Bičkauskui aš atleidžiu visas nuodėmes“. Ką Jūs norėtumėt šiandien pasakyti monsinjorui?

- Jeigu kalbėsime apie plakata, jo autoriams pirmiausia norėčiau pasakyti, kad vargu ar teisinga spekuliuoti pavardėmis žmonių, kurių daugelio aš nė matyte nesu matęs. Mano „vargšei asmenybei“ skyrė tiek garbės ir pinigų, galbūt juos buvo galima ir geriau panaudoti. Tikiu, jog šio plakato leidėjai tikrai yra buvę mano, kaip bu-

vusio prokuratūros tardytojo, klientai - tik ne politinio, o kriminalinio pobūdžio byloje. Su Monsinjoru Svarinsku esu ne vieną kartą kalbėjęs dar nuo 1989 metų... Suteikt, jeigu aš būčiau vienoje, t.y. „dešinės pusės“ komandoje, niekam nė į galvą nebūtų atėję mane judinti. Būčiau visiems geras. Tačiau kalbėdamas ne tai, ką galvoju, kuo esu įsitikinęs, pats sau nejausčiau pagarbos. Neketinu atsisakyti savo įsitikinimų, kad ir kas atsitiktų, kad ir iš kurios pusės mane pultų.

Aš jaučiu atsakomybę prieš monsinjorą, manau, kad jis tikrai turi moralinę teisę kaltinti mane. O visa kita gerokai sudėtingiau, kalba apie tai vargu ar tilptų vieno laikraščio puslapiuose. O dėl kitų užsipuolimų... Pasakysiu tik, kad man nepriimtinos nei tokios priemonės, nei metodai. Džiaugiuosi, kad niekad nieko gyvenime neįdavinėjau, nei pasalūniškai už nugaros šnabždėjau.

- Beveik kasavaitinės varginančios kelionės Maskva-Vilnius ir atgal, nuolatini posėdžiai ir pasitarimai... Ar nepabodo? Ar ilgam užteks jėgų?

- Ilgai buvau AT Prezidiumo narys, esu AT deputatas, tad nori nenori tenka visur suspti. Yra daugybė reikalų, kuriuos galiu sutvarkyti tikai Vilniuje.

O dažnai važinėti į Lietuvą ir šiaip pravartu, kad galėtum užsukti į parduotuves, paprasčiausiai pasivaikščioti, pagaliau pamatyti tave „reklamuojančius“ plakatus. Aš ir savo darbuotojus skatinu, kad dažniau važinėty neatitrūktų nuo Lietuvos.

Čia, Maskvoj, gyventi nėra taip lengva, kaip kai kam atrodo. Kai pusmetį ar daugiau žmogus gyvena bendrabuty, kažkur palikęs vaikus, šeimą, jam tikrai nesaldu.

Ko labiausiai norėčiau, tai kad ta situacija, kuri dabar yra Lietuvoje, būtų kontroliuojama, neištrūktų iš kontrolės. Ketveri metai įtampos vis dėlto gerokai visus nuvargino. Labai noriu, kad žmonės pagaliau liautųsi visą laiką politikavę, užsiimty savo kasdieniais gyvenimiškais rūpesčiais ir džiaugsmiais. Kad pats populiariausias žmogus Lietuvoje būtų, pavyzdžiui, krepšininkas, o ne politikas. Gal tada visi pradėtume jausti, kad grįžtame į normalų gyvenimą.

- Egdi! Jau, ar galėtumėt šiandien pats sau pasakyti, kad jums pasisekė, kad esat laimingas?

- Man atrodo, kad visko ir visą laiką gyvenime - lygsvara: tiek laimės, tiek nelaimės, o bendram balanse viskas išsilygina. Čia mano galbūt utopiškas mąstymas.

Per tą laiką pažinau labai daug įdomių žmonių, Galų gale kartu su visais, t.y. su visa Lietuva pasiekėme, ko norėjome - Nepriklausomybės! Ne viskas mūsų krašte klostosi taip, kaip norėtūsi. Iš dalies tai liūdina.

Asmeninis gyvenimas vėgi nebuvo toks lengvas, kaip kai kam atrodo. Bet turbūt visiems Lietuvoj dabar nelabai lengva. Apskritai sunku mūsų laikais rasti absoliučiai laimingą žmogų.

- Sėkmės, stiprybės Jums ir visiems Lietuvos ambasados darbuotojams!

PRAYARTU ŽINOTI

♦ Iš viso Lietuvos numatoma privatizuoti 3,4 mln. ha žemės. Pagal Valstiečių ūkio įstatymą ir šių metų pavasarį priimtą Žemės reformos įstatymą jau gražinta ūkininkams 250 tūkst. ha. Žemę gavo 23,7 tūkst. žemdirbių, nuomojo - 18,4 tūkst.

♦ Lietuvos nacionalinio saugumo koncepcija, kuri dabar rengiama, numato laikyti kariuomenę iš 10 tūkst. karių, taigi gerokai mažesnę negu prieš karą. Galimos agresijos atveju pasipriešintų ir apie 20-30 tūkst. savanorių. Dabar jų gretoje - 12 tūkst. vyrų ir moterų.

♦ Vyriausybė priėmė nutarimą (09.30) dėl valstybinės rinkliavos. Jame, be kita ko, sakoma, jog nuo spalio 15 d. už Lietuvos Respublikos piliečio paso išdavimą per 48 val. (nuo prašymo priėmimo) bus imama 10 tūkst. talonų, per 4 paras - 7 tūkst. talonų, per 7 paras - 3 tūkst. talonų valstybinė rinkliava. Šiaip jau už paso išdavimą per vidaus tarnybų nustatytą laiką kol kas imama 50 talonų.

♦ Lietuvos Vyriausybė patvirtino Lietuvos švietimo tarybą. Joje 17 narių - mokslininkų, rašytojų, pedagogikos specialistų.

♦ Nuo spalio 1 d. dvigubai pabrango paprastos ir tarptautinės telegramos. Lietuvoje už vieną žodį jau reikia mokėti 1 taloną. Siunčiant telegramą į Latviją ar Estiją - 1,5 talono, į Baltarusiją, Kaliningrado sritį ir europinę Rusiją - 2, į Armėniją, Azerbaidžaną, Gruziją - 3, į Kazachstaną ar Vidurinę Aziją - 4, į Vakarų Europą - 10, į JAV, Kanadą - 24, į Izraelį - 18, Australiją ar greta jos esančias šalis - 22 talonus. Skubios telegramos dvigubai brangesnės. Rinkliavos mokestis padidėjo nuo 2 iki 3 talonų.

Nuo spalio 1 d. pabrango ir laišku siuntimas. O kitas skubus susisiekimo būdas - pokalbiai telefonu pabrango jau nuo rugsėjo 21 d. Dabar už pokalbį minutę Lietuvos teritorijoje reikia mokėti 3 talonus.

♦ Lietuvai, Latvijai ir Kazachstanui suteiktas stebėtojų statusas Generaliniame susitarime dėl tarifų ir prekybos (GATT). Toks sprendimas priimtas GATT tarybos sesijoje Ženevoje. Stebėtojų statusas leidžia susipažinti su GATT organų darbo metodika, dalyvauti posėdžiuose ir t.t. Kiek anksčiau tokį statusą gavo Rusija, Armėnija, Moldova, Ukraina ir Estija. Generalinis susirinkimas, įsteigtas 1948 m., dabar vienija 105 valstybes.

♦ Vyriausybė patvirtino specialių lengvųjų automobilių ir motorinių vežimėlių pardavimo socialiai remtiniams asmenims tvarką. Nustatyta, kad parduodant šiuos automobilius ir vežimėlius socialiai remtiniams asmenims, maksimalus prekybos atkainis negali būti didesnis kaip 8 proc. Ši tvarka galioja nuo š.m. spalio 1 d.

Specialūs lengvieji automobiliai ir motoriniai vežimėliai su nuolaida parduodami invalidams, kurie pagal invalidumą nustatančių komisijų išvadą perka specialų automobilį su 50 proc. nuolaida, ir invalidams, kurie pagal tos pačios komisijos išvadą perka motorinį vežimėlį su 80 proc. nuolaida. Dokumentai tokiems automobiliams ir vežimėliams pirkti įforminami Socialinės apsaugos ministerijos nustatyta tvarka. Paskyras (siuntimus) pagal sudarytą eilę išduoda Invalidų kompensacinės technikos centras.

Specialiųjų lengvųjų automobilių ar motorinių vežimėlių su nuolaida vienas asmuo gali pirkti tik kartą per 5 metus.

♦ Venesuelos lietuviai skyrė aštuonias stipendijas būsimojiems inžinieriams - Vilniaus technikos universiteto doktorantams. Jas universiteto vadovybei, viešėdamas Lietuvoje, įteikė Lietuvos Respublikos nepaprastasis ir įgaliotasis atstovas Venesueloje N.Dambrava.

♦ Inventorizuoti sąvartynus ir kitas užterštas teritorijas Lietuvoje - į tokią akciją nuo spalio 1 d. pakvietė Lietuvos aplinkos apsaugos departamentas, danų firma „Krieger concult“ ir žaliųjų ekocentras „Alternatyva“. Visi Lietuvos žmonės, kurie žino, kur jų apylinkėse yra neteisėtai laikomos, slepiamos arba užkastos taršios medžiagos, raginami apie tai pranešti miestų ar rajonų ekologams, Aplinkos apsaugos departamentui.

♦ Šiomet trichinelioze Lietuvoje susirgo 562 žmonės. Per pastarąjį dešimtmetį mirė 4 šia liga sirgę asmenys.

♦ Rugsėjo 30 d. Lietuvos AIDS profilaktikos centras išaiškino dar du ŽIV nešiotojus. Iš viso, centro duomenimis, Lietuvoje dabar yra penkiolika žmonių, užsikrėtusių žmogaus imunodeficitu virusu, vienas iš jų jau miręs.

♦ Lietuvoje yra 6 kūdikių namai, 4 iš jų specializuoti. Čia laikomi vaikai su įgimtomis fizinėmis ir psichinėmis negaliomis. Šios ligos tokios sunkios, kad jas išgydyti praktiškai neįmanoma. Vien kūdikių namuose, kurie laikinai įsikūrę Vilniuje, Lakštingalų gatvėje, dabar yra 116 tokių vaikų. Iš jų - 41 vienišų motinų, 2 - tėvų, kuriems atimtos tėvystės teisės, 8 - kurių vienas iš tėvų miręs, 4 - pakliuvę čia dėl tėvų ligos, 12 - turi abu tėvus, bet jie kalėjime arba nežinia kur dingę, 5 - pamestinukai arba našlaičiai, 52 - normalių tėvų vaikai invalidai. Taigi diduma jų iš asocijų, nedarnių šeimų arba vienišų motinų, kurios nežino metu išgyvena stresus (pametė kūdikį tėvas, neturi kur jį iš ko gyventi, išvarė tėvai ir pan.).